

ЗАВДАННЯ ДЛЯ II ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ГЕОГРАФІЇ

8 клас

Тести

Одиничний вибір, за кожну правильну відповідь – 2 бали (максимум 40 балів)

1. Точка-антипод міста Київ має наступні координати.

- А) 50°27' пд. ш. 30°31' зх. д;
- Б) 39°33' пд. ш. 149°29' зх. д;
- В) 39°33' пд. ш. 30°31' зх. д;
- Г) 50°27' пд. ш. 149°29' зх. д.

2. На топографічній карті задано масштаб 1:2 000 000. Відстань між двома пунктами на карті виміряно як 3,5 см по прямій. Яка приблизна відстань між пунктами по земній поверхні в кілометрах?

- А) 35 км
- Б) 70 км
- В) 700 км
- Г) 7 км

3. Якщо ви мандруєте із Києва до Одеси у вранішній час, то Сонце буде світити:

- А) ліворуч за рухом автомобіля
- Б) праворуч за рухом автомобіля
- В) у заднє скло автомобіля
- Г) у переднє скло автомобіля

4. Основним зображувальним засобом способу локалізованих значків є

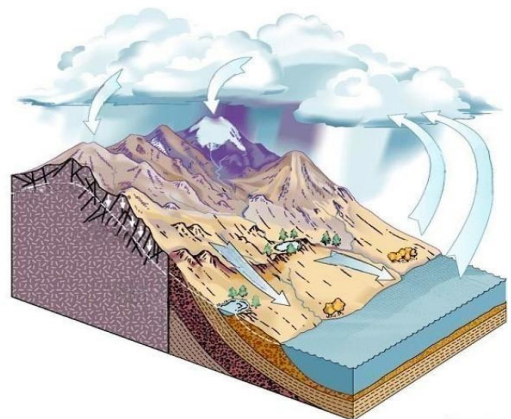
- А) площинні умовні позначення
- Б) позамасштабні умовні позначення
- В) лінійні умовні позначення
- Г) правильної відповіді немає

5. Лінії прямокутної сітки відхиляються від географічного меридіана на кут, що називається

- А) магнітне схилення
- Б) зближення меридіанів
- В) дирекційний кут
- Г) румб дирекційний

6. На малюнку зображений безперервний кругообіг води на планеті. Які дві закономірності географічної оболонки зумовлює цей процес?

- А) ритмічність й цілісність
- Б) ритмічність та зональність
- В) цілісність та висотна поясність
- Г) цілісність й однорідність

7. Визначте правильний варіант ланцюга

«форма рельєфу – генетичний тип рельєфу – геологічний процес».

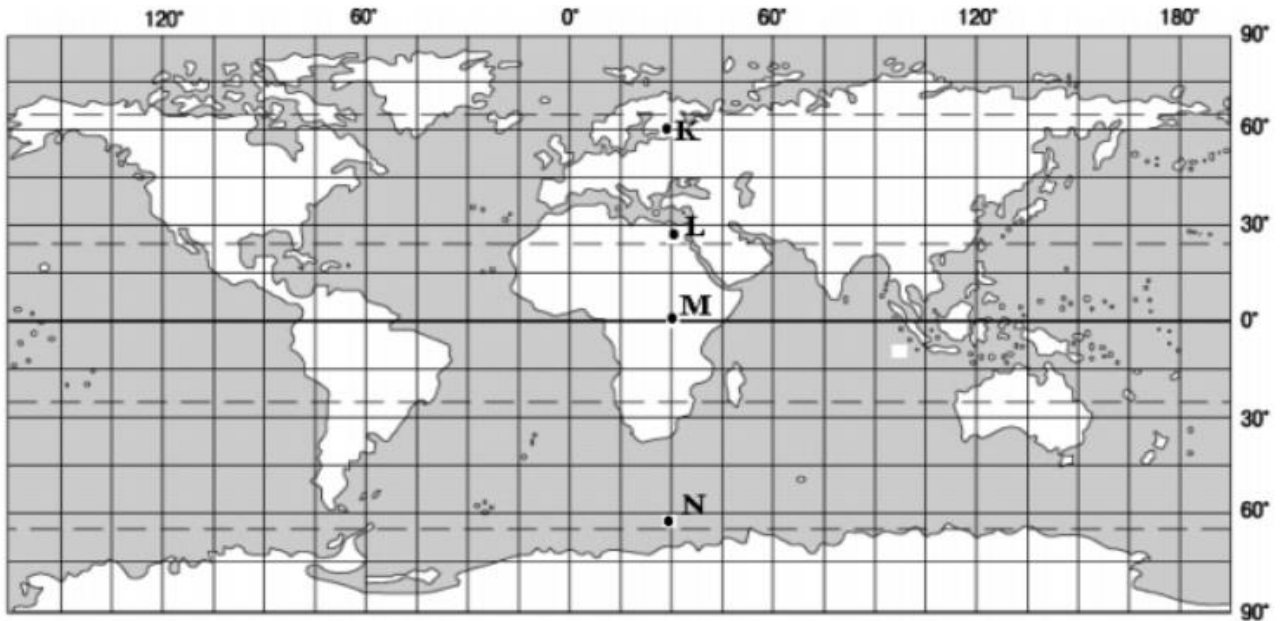
- А) Зсув – карстовий – робота підземний вод.

- Б) Кар'єр – техногенний – робота льодовика.
В) Лійки – денудаційний – робота вітру.
Г) Яр – водно-ерозійний – робота поверхневих текучих вод

8. Позначте острови, де різниця між тривалістю світлового дня під час літнього та зимового сонцестояння рівна 24 годинам.

- А) о-ви Мадейра
Б) о-ви Галапагос
В) о-ви Шпіцберген
Г) о-ви Нова Зеландія

9. Укажіть, в якій із точок, позначених на карті буквами на меридіані 30° сх.д. сонце зійде 21 червня найраніше за часом Гринвіцького меридіана:

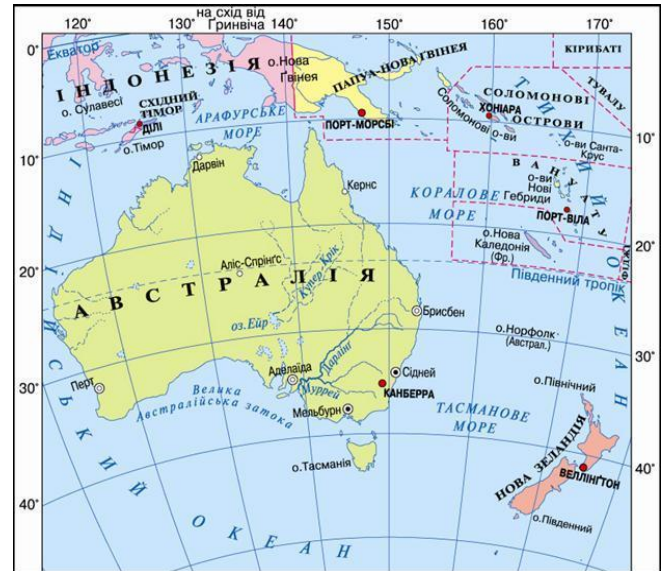
- А) N
Б) K
В) M
Г) L

10. Країна, яка є світовим лідером за кількістю островів.

- А) Канада;
Б) Індонезія;
В) Філіппіни;
Г) Швеція.

11. Герої роману Жуля Верна «Діти капітана Гранта» перетнули Австралію в пошуках Гранта, рухаючись по 37 паралелі. Який географічний об'єкт їм зустрівся на шляху?

- А) Скелясті гори
- Б) рівнину Налларбор
- В) Австралійські Альпи
- Г) Велику піщану пустелю

12. Укажіть, у якому національному парку, що належить до Світової природної спадщини ЮНЕСКО, охороняється ця тварина?

- А) Казирангу
- Б) Катба (Халонг)
- В) Комодо
- Г) Сагарматга

13. Подивіться на фрагмент аерофотознімка долини р.Десна. Що ви бачите на зображенні окрім основного русла?

- А) Річки-притоки
- Б) Меандрові озера
- В) Льодовикові озера
- Г) Меліоративні канали

14. Річки з гірських витоків (наприклад, верхів'я Дністра у Карпатах) мають характерний тип стоку. Який режим стоку для таких річок є домінуючим, і чому?

- А) Дощовий - через мусонні дощі
- Б) Тало-дощовий (сніго-дощовий) — через весняне танення снігу і весняні опади
- В) Льодовиковий - через танення льодовиків у літній період

- Г) Підземний - за рахунок постійного підземного живлення
Д) Морський - через вплив припливів

15. Ця корисна копалина утворилася внаслідок вивітрювання материнської породи, вулканічної лави та туфу та є основою для розвитку традиційних народних промислів у таких центах як Опішня, Косів, Гавареччина. Назвіть її.

- А) пісок
Б) вапняк
В) пісковик
Г) глина

16. Цей острів називають «українськими Мальдівами». Назва острова походить від тюркського “обпалені дерева”, а в грецьких джерелах острів відомий під назвою “острів Ахілла”. Що це за острів?

- А) Зміїний
Б) Джарилгач
В) Тузла
Г) Березань

17. Українські Карпати та Альпи – це дві великі гірські системи, які є природною окрасою своїх регіонів. Вони відрізняються за розмірами, висотою та кліматичними умовами, але мають і багато спільного. Оберіть правильне твердження про спільні риси Карпат та Альп.

- А) складчасті гори, значну частину обох гірських систем складає фліш
Б) складчасто-брилові гори, сформувалися в результаті альпійської орогенези
В) молоді гори, переважають магматичні породи
Г) середньо високі гори, мають багато льодовиків та снігових полів

18. Який із перелічених факторів найбільше пояснює посилення континентальності клімату у східних областях України порівняно з південно-західними?

- А) Наявність гір у східній Україні
Б) Більша кількість опадів на сході
В) Значна віддаленість від Атлантичного океану та відсутність бар’єрів для проникнення континентальних повітряних мас
Г) Теплі течії в Чорному морі
Д) Велика густина лісового покриву на сході

19. Яке поєднання природної зони та найбільш типових ґрунтів є вірним?

- А) Полісся – сірі лісові
Б) Кримські гори – червоні фералітні
В) Лісостеп – торфово-болотні
Г) Українські Карпати - бурі лісові

20. Поширення яких корисних копалин обумовлене геологічною структурою Українського щита?

- А) вапняків та фосфоритів
Б) ільменіту та граніту
В) каоліну та кам’яного вугілля
Г) мармуру та бурого вугілля

Творчі завдання

Завдання 1. Південна Америка є справжньою мозаїкою кліматів і пейзажів де природа пише свої найсміливіші шедеври. Континент є одним з найяскравіших осередків біорізноманіття на Землі. Охарактеризуйте зональні та азональні природні комплекси в Південній Америці та поясніть причини їх розташування (**максимум 15 балів**).

Критерії оцінювання:

1. *Загальна характеристика природних умов Південної Америки*
2. *Зональні природні комплекси*
3. *Азональні природні комплекси (висотна поясність, Атакама)*

Завдання 2. Міжнародні організації, зокрема ООН та Всесвітня метеорологічна організація, наголошують, що зміна клімату посилює погодні контрасти та по-різному впливає на різні території планети. Україна не є винятком.

Поясніть, чому зміна клімату в Україні проявляється по-різному в різних природно-географічних регіонах. Наведіть приклади таких відмінностей та коротко охарактеризуйте, до яких наслідків вони можуть призводити у різних частинах країни (**максимум 15 балів**).

Орієнтир відповіді:

Зміна клімату в Україні проявляється по-різному, тому що кожен природно-географічний регіон має свої особливості: температуру, кількість опадів, рельєф, природні зони та близькість до морів. Ці фактори впливають на те, як саме кліматичні зміни посилюють певні природні ризики. Кліматичні зміни в Україні мають регіональний характер через різницю у географічному положенні, рельєфі та впливі повітряних мас. На півдні (особливо у степовій зоні та на узбережжі Чорного моря) спостерігається збільшення тривалості посух, зменшення кількості опадів і дефіцит вологи. У Карпатах і на Поліссі, навпаки, підвищується кількість інтенсивних опадів і ризик паводків. Найвразливішими до змін клімату є південні області України, особливо Одеська, Миколаївська, Херсонська та Запорізька.

Південь України (Степ)

Стає спекотнішим і сухішим. Частішають посухи, пилові бурі, зменшується кількість доступної води. Ризики для сільського господарства зростають.

Західні області та Карпати

Збільшується кількість інтенсивних дощів, зсувів і паводків. Ліси частіше потерпають від хвороб та шкідників, поширення яких спричиняє потепління.

Центральна Україна

Спостерігається комбінований ефект: спекотніші літа, нестійкість опадів, різкі коливання погоди. Це впливає на водні ресурси й агровиробництво.

Північ України (Полісся)

Поступово втрачає ознаки надмірного зволоження. Відбувається пересихання боліт, збільшується кількість літніх теплових хвиль.

Висновок:

Найбільш вразливими до зміни клімату в Україні вважаються:

Південні області (Степова зона) — через ризики посух, дефіциту води, деградації ґрунтів.

Карпати та західні регіони — через небезпеку паводків, злив і зсувів.

Ці регіони вже сьогодні зазнають найбільш відчутних та швидких кліматичних змін.

Практичні завдання

Завдання 1. Течія несе свої води між 40° і 47° пд. ш. Довжина 1° паралелі 40° становить 85,4 км.

У назві течії є причина її утворення (**максимум 7 балів**)

- Назвіть цю течію.
- Це холодна чи тепла течія?
- Визначте середню ширину течії у кілометрах.
- Визначте її довжину.
- Назвіть протоки, які долає ця течія.
- У якому кліматичному поясі вона протікає?
- Береги яких материків та островів вона омиває?

Орієнтовна відповідь.

Назва течії – Течія Західних вітрів

Це холодна течія.

Середня ширина течії 40° пд. ш. і 47° пд. ш. $\rightarrow$ різниця = 7° широти (північ–південь). 1° меридіану = 111,1 км

$$7^{\circ} * 111,1 \text{ км} = 777,7 \text{ км} \approx 778 \text{ км}$$

Довжина течії

$$360^{\circ} * 85,4 \text{ км} = 30\,744 \text{ км}$$

Протоки, які долає ця течія – протока Дрейка, Бассова протока

Кліматичний пояс – помірний південної півкулі

Береги:

Південна Америка (південні береги)

Африка (південні береги)

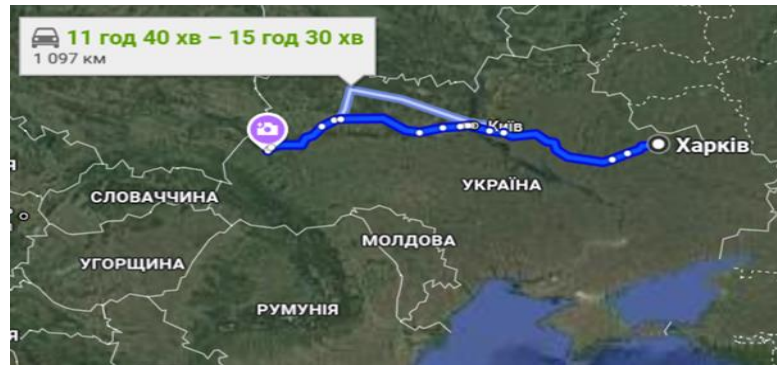
Австралія (південні береги)

Антарктида (північні береги)

Острови Вогняна Земля, Тасманія, Нова Зеландія

Завдання 2. Ознайомтеся із ситуацією та виконайте завдання. Сім'я Коваленків планує переїзд із Харкова до Львова (*максимум 8 балів*).

a) Вирушаючи зранку автівкою з Харкова до Львова, діти сперечаються, з якого боку краще сісти, щоб сонце не сліпило очі. Поясніть, чи справді є різниця — і чому.

(*максимум 2 бали*)

b) Орест проклав маршрут у Google Maps (див. карту). Визначте географічний азимут (в градусах), яким потрібно рухатися сім'ї Коваленків, якщо маршрут прокладено орієнтовно на захід.

(*максимум 3 бали*)

c) Соломійка стверджує, що у Львові вечоріє пізніше, ніж у Харкові. Визначте, на скільки хвилин місцевий час у Львові відстає порівняно з місцевим часом у Харкові.

d) (*максимум 3 бали*)

Відповіді:

a) Різниця є. Сонце встає на сході, тому під час руху автомобіля з Харкова до Львова (тобто із сходу на захід) воно світитиме в заднє скло. У полуденну пору його промені падатимуть у ліве бокове вікно (адже ліворуч від напрямку руху — південь), а по обіді — у лобове скло (бо сонце почне заходити на заході).

b) 270°

c) довгота Львова 24° сх.д., довгота Харкова 36° сх.д.; відстань між містами у градусах: $36^\circ - 24^\circ = 12^\circ$; різниця місцевого часу: $12^\circ \times 4 \text{ хв.} = 48 \text{ хв.}$

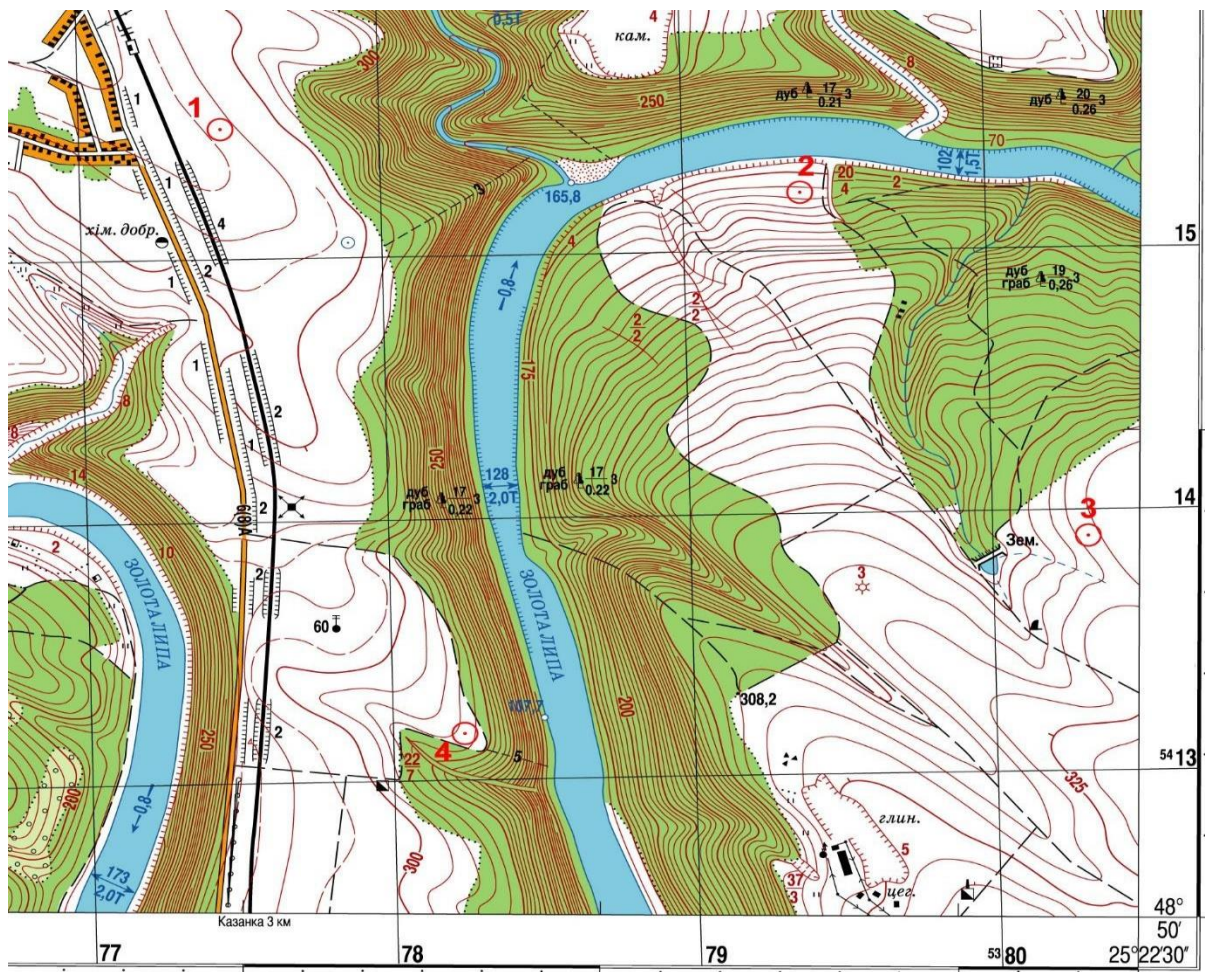
Завдання 3. Виміряйте географічні координати (φ , λ) точок 1,2,3,4.

Виміряйте абсолютні висоти точок (Н) 1,2,3,4. Суцільні горизонталі проведені через 5 м.

З'єднайте почергово точки 1,2,3,4. Виміряйте прямі дирекційні кути (α) напрямків 1-2, 2-3, 3-4.

(*максимум 15 балів*)

Відповіді

1.

Точність $\pm 2''$

Точка 1.

$\varphi = 48^{\circ}51'37''$ (1 бал)

$\lambda = 25^{\circ}19'56''$ (1 бал)

Точка 2.

$\varphi = 48^{\circ}51'29''$ (1 бал)

$\lambda = 25^{\circ}21'33''$ (1 бал)

Точка 3.

$\varphi = 48^{\circ}50'47''$ (1 бал)

$\lambda = 25^{\circ}22'22''$ (1 бал)

Точка 4.

$\varphi = 48^{\circ}50'23''$ (1 бал)

$\lambda = 25^{\circ}20'37''$ (1 бал)

3.

Точність $\pm 2^{\circ}$

1-2

99° (1 бал)

2-3

145° (1 бал)

3-4

251° (1 бал)

2.

Точність $\pm 1,5$ м

Точка 1. $H = 331,5$ м (1 бал)

Точка 2. $H = 182,5$ м (1 бал)

Точка 3. $H = 317,5$ м (1 бал)

Точка 4. $H = 282,5$ м (1 бал)